

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՑԻ ԹԱԴԵՎՈՍ ԴԵՐՄԵՆՋՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ԻՐԱՎԱԽԱՍՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 165-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱ-
ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԲՅԸ
ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

16 նոյեմբերի 2010թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով.
Գ. Նարոյթյունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի (զեկուցող), Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թո-
փուզյանի, Վ. Նովիաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմող Թ. Դերմենջյանի,

գործով որպես պարասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՆ Ազգային ժողովի
պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՆ ԱԺ նախագահի խորհրդական Դ. Մելքոնյանի,

համաձայն ՆՆ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ
հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՆ օրենքի
25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Թադևոս Դեր-
մենջյանի դիմումի հիման վրա՝ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ
Նայասարանի Նանրապետության օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ Նայասարանի
Նանրապետության Սահմանադրությանը համապարասխանության հարցը որոշելու
վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը Թ. Դերմենջյանի՝ 10.06.2010թ. ՆՆ սահմանադրական
դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, կողմերի գրավոր
բացատրությունները, հեփազոտելով Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ

ՏՏ օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՏՏ օրենսգիրքն ընդունվել է 1985 թվականի դեկտեմբերի 6-ին եւ ուժի մեջ մտել 1986 թվականի հունիսի 1-ից:

Դիմողն ի սկզբանե վիճարկել է Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՏՏ օրենսգրքի 1-7-րդ հոդվածների եւ 165-րդ հոդվածի սահմանադրականությունը: Սահմանադրական դատարանի թիվ 2 դատական կազմի 22.06.2010թ. ՍԴԴԿՈ/2-21 որոշմամբ դիմումի քննության ընդունումն օրենսգրքի 1-7-րդ հոդվածների մասով մերժվել է, դիմումը քննության է ընդունվել միայն օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի 1-ին մասի մասով:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՏՏ օրենսգրքի՝ «Արժութային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների եւ իրավական այլ ակտերի խախտումները» վերաբառությամբ վիճարկվող 165-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է.

«Նայաստանի Նանրապետությունում ապրանքների իրացման, աշխատանքների կատարման, ծառայությունների մատուցման փողային գնանշումները, ինչպես նաեւ այդ գործարքների դիմաց դրամական (փողային) վճարումները Նայաստանի Նանրապետության դրամով իրականացնելու պահանջը չկատարելը՝

առաջացնում են փուզանքի նշանակում՝ խախտման գումարի չափով, բայց ոչ պակաս, քան նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապարիկի չափով, ընդ որում՝ յուրաքանչյուր պահանջի մի քանի խախտումներ թույլ տալու դեպքում յուրաքանչյուր խախտում համարվում է մեկ խախտում»:

2. Գործի դատավարական նախապարմությունը հանգում է հետեւյալին: Նայաստանի Նանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի 08.05.2009թ. հանձնարարագրի հիման վրա հարկային փեսույնները «Ռ-աֆայել 1» Ա/Կ-ում անցկացրել են «Արժութային կարգավորման եւ արժութային վերահսկողության մասին» ՏՏ օրենքի եւ արժութային հարաբերությունները կանոնակարգող այլ իրավական ակտերի պահանջների կատարման ճշտության ստուգում: Ստուգման արդյունքում՝ 11.05.2009թ. կազմված ստուգման ակտում արձանագրվել է «Արժութային կարգավորման եւ արժութային վերահսկողության մասին» ՏՏ օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ կետի պահանջների խախտում: Նշված ակտի հիման վրա դիմողը ենթարկվել է վարչական պատասխանատվության ըստ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՏՏ օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի: Դիմողի

նկատմամբ նշանակվել է փուզանք՝ նշված հոդվածի 1-ին մասով սահմանված նվազագույն չափով: Նայասրանի Նանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի Սպանդարյանի հարկային փեսչությունը դիմել է ՆՏ վարչական դատարան ընդդեմ «Ռաֆայել 1» Ա/Կ-ի՝ Թ. Դերմենջյանից փուզանքը բռնագանձելու պահանջով: Թ. Դերմենջյանը ներկայացրել է հակընդդեմ հայց՝ վարչական գործով պատասխանողի 26.05.2009թ. վարչական իրավախախտման վերաբերյալ որոշումը եւ վերոհիշյալ սրուգման ակտն անվավեր ճանաչելու պահանջով: ՆՏ վարչական դատարանի 20.10.2009թ. վճռով հայցը մերժվել է, իսկ Թ. Դերմենջյանի հակընդդեմ հայցը՝ բավարարվել: Պատասխանող ՆՏ ԿԱ ՊԵԿ Սպանդարյանի հարկային փեսչությունը 11.11.2009թ. ներկայացրել է վճռաբեկ բողոք ընդդեմ վարչական դատարանի նշված վճռի: ՆՏ վճռաբեկ դատարանն իր՝ 22.04.2010թ. որոշմամբ վճռաբեկ բողոքը բավարարել է ամբողջությամբ, բեկանել է ՆՏ վարչական դատարանի բողոքարկված վճիռը, փոփոխել է այն եւ որոշել հոգուր ՆՏ պետական բյուջեի Թ. Դերմենջյանից բռնագանձել նշանակված փուզանքը:

3. Օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի 1-ին մասի ենթադրյալ հակասահմանադրականության առնչությամբ դիմողը հիմնականում առաջադրում է այդ հոդվածով սահմանված փուզանքի մեծության անհամաչափության խնդիր՝ գտնելով, որ այդ հոդվածի հիմքով վարչական պատասխանատվության ենթարկված անձը կրում է իր զանցանքին «ոչ համաչափ պարիժ»: Վիճարկվող նորմով սահմանված փուզանքի չափի անհամաչափությունը դիմողը փորձում է փաստարկել ՆՏ քրեական օրենսգրքի 51-րդ հոդվածով սահմանված փուզանքի չափերի եւ վիճարկվող նորմով սահմանված փուզանքի չափի միջեւ, ինչպես նաեւ ՆՏ քրեական օրենսգրքի նշված հոդվածով սահմանված՝ փուզանքը վճարելու կարգի եւ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՆՏ օրենսգրքի 305-րդ հոդվածով սահմանված՝ 165-րդ հոդվածով նախատեսված փուզանքը վճարելու կարգի միջեւ համեմատության միջոցով:

4. Պատասխանողը գտնում է, որ դիմողն առավելապես բարձրացնում է առկա իրավակարգավորման նպատակահարմարության եւ իր նկատմամբ կայացված վարչական ակտի իրավաչափության հարց:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՆՏ օրենսգրքի 165-րդ հոդվածն իրավակիրառողի կողմից ընկալվում է մեկնաբանվում է միապեսակ, փարամեկնաբանությունների փեղիք չի փախի, որոշակի է իրավակիրառողի եւ իրավադրույթի հասցեատերերի համար:

Ըստ պարասխանողի՝ վիճարկվող հողվածի հակասահմանադրականության առնչությամբ դիմողն իր դիմումը հիմնավորում է բացառապես իրավակարգավորման նպատակահարմարության վերաբերյալ իր մտքեցումները ներկայացնելով՝ որևէ կերպ չհիմնավորելով վիճարկվող նորմի եւ ՏՏ Սահմանադրության միջեւ առկա որևէ հակասություն:

Պարասխանողը գտնելով, որ դիմողի իրավունքների ենթադրյալ խախտման եւ վիճարկվող դրույթի միջեւ որևէ պարճառահետեւանքային կապ առկա չէ, վկայակոչելով ՏՏ սահմանադրական դատարանի 17.03.2009թ. ՄԴԱՌ-21 եւ 23.03.2010թ. ՄԴՌ-870 որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները՝ միջնորդել է գործի վարույթը կարճել:

5. Սահմանադրական դատարանն իրավաբանական պարասխանավության, այդ թվում՝ վարչական պարասխանավության հիմքում ընկած համաչափության սահմանադրական սկզբունքի բովանդակությանն անդրադարձել է իր՝ 2010թ. հոկտեմբերի 12-ի ՄԴՌ-920 որոշման մեջ: Մասնավորապես, անդրադառնալով պարասխանավության փեռակները, չափերն ու հարկադրանքի միջոցները սահմանելով՝ ՏՏ Սահմանադրության 83.5-րդ հոդվածի 2-րդ կետով նախատեսված լիազորությունն իրականացնելիս օրենսդրի հայեցողության շրջանակներին՝ սահմանադրական դատարանը նշել է, որ՝ օրենսդրի հայեցողության ազատության սահմանները նախանշված են, մասնավորապես, ՏՏ Սահմանադրության 1-ին, 3-րդ եւ 43-րդ հոդվածներում: Սահմանադրության նշված հոդվածների համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ դրանց իրավական բովանդակությունը, ի թիվս այլոց, հանգում է նրան, որ հանրային իշխանության իրականացումը նախեստաջ սահմանափակվում է իրավական պետության գաղափարից բխող՝ հասարակական հարաբերությունների կարգավորման համաչափության ընդհանուր սկզբունքով: Այս սկզբունքը հանդիսանում է նաեւ իրավաբանական պարասխանավության, այդ թվում՝ վարչական պարասխանավության հիմքում ընկած կարեւորագույն սկզբունքներից մեկը...: Սահմանադրական դատարանը, անդրադառնալով համաչափության սկզբունքի բովանդակությանը, նաեւ նշել է, որ «համաչափության սկզբունքն առաջին հերթին պահանջում է ապահովել արդարացի հավասարակշռություն սահմանվող պարասխանավության միջոցի ու չափի եւ պարասխանավության սահմանմամբ հետապնդվող իրավաչափ նպատակի միջեւ»:

Վերոհիշյալ իրավական դիրքորոշումներին համապարասխան՝ սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը փաստելով, որ դիմողը հիմնականում

վարչական ակտի իրավաչափության հարց է բարձրացնում, այդուհանդերձ, անհրաժեշտ է համարում պարզել այն իրավաչափ նպատակը, որը հետապնդվում է վիճարկվող նորմով նախատեսված զանցանքի համար սահմանված պարասխանապվությամբ, քանի որ վերջինս կարելի է նաև օրենսդրության հետագա բարեփոխումների փեսանկյունից:

6. Նայասարանի Նանրապետությունում արժույթային հարաբերությունները կարգավորող հիմնադրույթներն ամրագրված են մասնավորապես ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքում, «Արժույթային կարգավորման եւ արժույթային վերահսկողության մասին» ՏՏ օրենքում: ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի 142-րդ հոդվածի համաձայն՝ Նայասարանի Նանրապետության ամբողջ փարածքում Նայասարանի Նանրապետության դրամն անվանական արժեքով պարտադիր ընդունման համար օրինական վճարամիջոց է: Նույն օրենսգրքի 356-րդ հոդվածը պարտավորեցնում է դրամական պարտավորություններն արտահայտել Նայասարանի Նանրապետության դրամով:

ՏՏ Ազգային ժողովի կողմից 2004թ. նոյեմբերի 24-ին ընդունված՝ «Արժույթային կարգավորման եւ արժույթային վերահսկողության մասին» ՏՏ օրենքի 6-րդ հոդվածը կանոնակարգում է Նայասարանի Նանրապետության արժույթով գործարքների իրականացումը: Այդ հոդվածի համաձայն՝ Նայասարանի Նանրապետության փարածքում ապրանքների (գույքի) իրացման, ծառայությունների մատուցման դրամական (փողային) գնանշումներն իրականացվում են, Նայասարանի Նանրապետության փարածքում ռեզիդենտների միջեւ ապրանքների (գույքի) իրացման, ծառայությունների մատուցման դիմաց փողային վճարումներն ընդունվում եւ իրականացվում են Նայասարանի Նանրապետության դրամով, բացառությամբ նշված օրենքով նախատեսված դեպքերի: Տիշյալ օրենքի 10-րդ հոդվածը պարասխանապվություն է սահմանում դրանում նշված սուբյեկտների կողմից արժույթային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների եւ դրանց հիման վրա ընդունված իրավական այլ ակտերի պահանջների խախտման համար, իսկ, այդ սուբյեկտներից բացի, ռեզիդենտ կամ ոչ ռեզիդենտ անձանց կողմից արժույթային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների եւ դրանց հիման վրա ընդունված իրավական այլ ակտերի պահանջների խախտումների առնչությամբ հղում է կատարում Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՏՏ օրենսգրքին:

Վերոհիշյալ իրավանորմների եւ Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՏՏ օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի համադրված վերլուծությունը վկայում է, որ օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի հիմնական նպատակն է ստեղծել իրավական երաշխիք

ՏՏ քաղաքացիական օրենսգրքի վերոհիշյալ դրույթների եւ «Արժութային կարգավորման եւ արժութային վերահսկողության մասին» ՏՏ օրենքի պահանջների, ինչպես նաեւ Նայասրանի Նանրապետությունում իրականացվող արժութային քաղաքականության կարարումն ապահովելու համար:

Ելնելով վերոհիշյալից՝ սահմանադրական դարարանն արձանագրում է, որ վիճարկվող նորմով սահմանված վարչական պարասխանաբարվությունն իրավաչափ նպարակ է հերարանդում՝ ապահովել Նայասրանի Նանրապետության քարածքում ՏՏ ազգային արժույթի՝ դրամի կայունությունը եւ ձեւավորել դրամի նկարմամբ վարահություն ներքին արժութային շուկայում:

Ազգային արժույթի առկայությունը պերական ինքնիշխանության հարկանիշներից մեկն է, իսկ ազգային արժույթի կայունության ապահովվածությունը՝ պերական իշխանության արդյունավետության չափանիշներից մեկը: Նիշյալ նպարակին պերությունը հասնում է իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության եւ դրա շրջանակներում իրականացվող արժութային կարգավորման, այսինքն՝ արժույթով կարարվող գործարքների պայմանների եւ կարգի սահմանմամբ եւ այդ կարգի պահպանման նկարմամբ հսկողություն եւ վերահսկողություն իրականացնելու միջոցով: Արժութային կարգավորման նպարակն է ապահովել ոչ միայն քնրեսական աճ, այլեւ պերության քնրեսական անվարնգությունը:

Նաշվի առնելով վերոշարադրյալը եւ ելնելով պաշքպանվող հանրային շահի կարեւորությունից՝ սահմանադրական դարարանը գքնում է, որ վիճարկվող նորմով սահմանված քուգանքի նվազագույն չափի եւ դրանով հերարանդվող իրավաչափ նպարակի միջեւ օրենսդրի հայեցողական լիագորությունների շրջանակներում սահմանված հավասարակշռությունը սահմանադրականության խնդիր չի առաջացնում:

Ինչ վերաբերում է դիմողի կողմից՝ վիճարկվող դրույթով սահմանված քուգանքի մեծության անհամաչափությունը ՏՏ քրեսական օրենսգրքի 51-րդ հողվածով սահմանված քուգանքի վճարման կարգի ու քուգանքի չափերի եւ վիճարկվող նորմով սահմանված քուգանքի չափի եւ օրենսգրքի 305-րդ հողվածով սահմանված՝ քուգանք վճարելու կարգի միջեւ համեմաքության միջոցով փասքարկելուն՝ սահմանադրական դարարանը գքնում է, որ դիմողի մարնանշած հանգամանքները վերաբերելի չեն՝ վիճարկվող նորմով սահմանված քուգանքի մեծության համաչափությունը գնահարելու քեսանկյունից: Քրեսական օրենսդրությամբ նախարեսված պարժաչափերն ունեն վարչական պարասխանաբարվությունից որակապես քարբերվող նպարակներ եւ առաջացնում են իրավական քարբեր հերեսանքներ:

7. Իրավաբանական պատասխանատվության հիմքում ընկած համաչափության սահմանադրական սկզբունքը պահանջում է նաեւ, որ սահմանված պատասխանատվության չափը լինի փարբերակված՝ ելնելով կատարված արարքի ծանրությունից, հանրային վրանգավորության աստիճանից, պատճառված վնասից, մեղքի աստիճանից եւ այլ էական հանգամանքներից: Ըստ այդմ, օրենսդրից պահանջվում է սահմանել պատասխանատվության այնպիսի իրավակարգավորում, որը պատասխանատվության ենթարկող իրավասու մարմնին հնարավորություն ընձեռի որոշելու նշանակվող պատասխանատվության կոնկրետ չափը՝ ելնելով զանցանքի բնույթից եւ լրջությունից:

Վիճարկվող դրույթի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ օրենսդիրն իր հայեցողության շրջանակներում պատասխանատվության չափի փարբերակման պահանջին համապատասխան սահմանել է փուզանքի նվազագույն չափ՝ նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապատիկի չափով, եւ առավելագույն չափ՝ խախտման գումարի չափով: Այդպիսով՝ օրենսդիրը փարբերակել է պատասխանատվության չափը՝ իրավակիրառողին հնարավորություն փախելու ըստ արարքի վրանգավորության աստիճանի եւ պատճառված վնասի չափի՝ ապահովել համաչափություն կատարված արարքի եւ նշանակվող փուզանքի չափի միջեւ այն դեպքում, երբ խախտման գումարը գերազանցում է օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված փուզանքի նվազագույն չափը:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասրանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՆՇ օրենսգրքի 165-րդ հոդվածի 1-ին մասը համապատասխանում է Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

16 նոյեմբերի 2010 թվականի
ՍՂՈ-924